

ÚVOD k 1. vydání

OBSAH

Úvod k 1. vydání	5
Úvod k přepracovanému a rozšířenému vydání	11
Bibliografická poznámka	13
Soupis zkratek	14
Seznam ukázek	15
Reprodukce ukázek s paleografickými přepisy	19

text i po jazykové stránce sestavením souborného filologického komentáře nebo překlady jako pomůcky k běžnějšímu porozumění textu. Výsledkem je předkládaná příručka.

Paleografická čítanka je tedy určena studentům archivnictví a historie a má sloužit jako pomůcka pro výuku čtení starých psaných textů uložených v našich archívech a knihovnách. Přináší ukázky psaného písma a přepisy a u cizojazyčných textů i s jazykovými komentáři nebo s překlady a je sestavena převážně z písemností naší domácní proveniencí vzniklých v období od IX. do XIX. století. Přitom se při výběru ukázek přibližuje především k psanému praktickému měřítku čtení základních druhů psaného písma. Čítanka netrhekuje vývoj psaného písma a nás systematicky a v úplnosti.

Praktický účel čítanky podmínil výběr ukázek v tom smyslu, že písmem kaligrafickým a dobře čitelným je věnováno méně místa, i když jsou v některých případech pro vývoj písma určité kaligrafické ukázky jsou závažné pro osvojení a zařizování základních tvarů liter, které jsou nezbytné pro čtení zčásti psaných textů vycházejících z téže písmové normy. Zčásti psané a dobře čitelné texty jsou do čítanky zařazeny často ve více příkladech obdobného charakteru. Pro čítanku byly vybrány dále především texty dlešné, nebo alespoň v dostupných tabulových edicích nereprodučované. Ve starším období bylo přitom dbáno toho, aby výčet příkladů ukázek a provenienčně různého českého prostředí (např. listiny z královské kanceláře, mechnická, městská, duchovenanská přibližně ze stejné doby), aby byla naznačena rozdílnost nebo totožnost charakteru písma, i když tu jde jen o demonstrační náznak, nikoliv o úplnější protiznění. Dále se výběr ukázek pokusil zachytit co nejlépe tematický okruh písemnosti, neboli způsob psaní a zpracování v ní, se často značně liší podle charakteru, obsahu a času napsání textu. Ide však v tomto případě o druhé hledisko, podřízené základnímu hledisku výběru paleografického. Pro starší období bylo přitom použito především ukázek knihovny a archivu pražské metropolitní kapituly (vše správy Kanceláře prezidenta republiky), záručních svými bohatými dostatečnou šíří výběru a současně jednotné hledisko pro parametry literární a archívni. Ukázky novověkého písma jsou svým druhem uložení velice rozmanité, početnější soubor ukázek jsou z Archivu hl. m. Prahy a z Okresního archivu v Příbrami.

Struktura textové části čítanky je upravena tak, aby doprovodný text k ukázkám byl co nejstručnější a nejúčelnější. V něm jsou zachyceny nezbytné údaje o publikované písemnosti nebo jejímu úryvku a o písmu a dále přepis ukázky. Zhlavní údaje jsou pouze základní orientace nebo charakter a není jejich úkolem podávat úplně a formálně o textu ani rukopisu, z něhož je ukázka vybrána. První řádek obsahuje jen číslo tabulky z příslušného textu. Ve druhém řádku je uveden rok, město a den a místo napsání nebo